

Evig student, nå også med fersk doktorgrad

Magne Lindholm skal intervjues, ja. Ikke den Magne Lindholm som er skuespiller, men han andre. Han som har vært lærer ved journalistutdanningen ved høyskolen siden 2001. Den tidligere kulturjournalisten fra NRK, blant annet.

– Uten bildedekning får du ingen dekning, er det første Lindholm sier når han ser at det også er fotograf på plass.

– Ingen brenner et flagg uten en fotograf til stede.

Hva som skal brennes her får vi se. Vi rister av oss prestasjonsangsten som kanskje burde vært der? Vi verken er, eller har vært, studentene hans.

«Elendig journalistikk»

I kommentarfeltet på Khrono og i andre direkte meldinger har han gitt klart uttrykk for hva han mener om Khronos journalistikk, blant annet som her: «Dette holder ikke! Dette er elendig journalistikk! Dette er elendig forskningsformidling! Jeg underviser i begge deler og vet hva jeg snakker om.» kunne vi blant annet lese i fjor høst da vi skrev om den siste Pisaundersøkelsen.

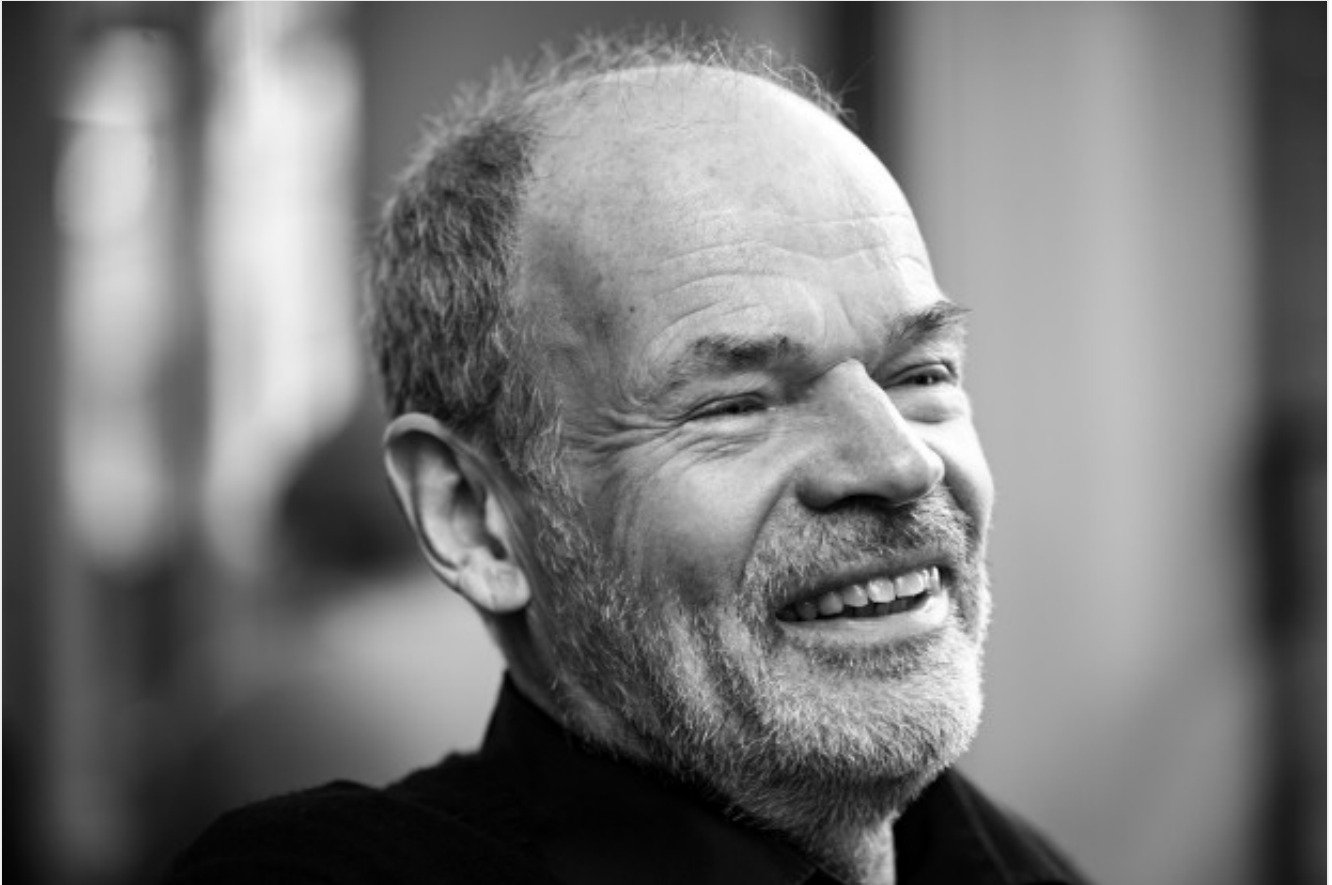
Les også: [Norske elever dårligere i matte](#)

Sluggeren fra Khronos kommentarfelter disputerte fredag 20. februar med en avhandling om journalistikkens autoritet. Så nå kan han uttale seg med enda mer autoritet. Så la oss bare få det unna:

– *Hva synes du om Khrono?*

– Khrono er lik alle andre organisasjonsaviser, med en dreven nok redaktør. Khrono er liten, men god. På sitt dårligste er Khrono en meldingstjeneste. Jeg savner mer faglige diskusjoner - for eksempel fagkritikk av utdanningene på HiOA. I tillegg kan avisen trekke fram det mer normative. Lapdance-saken fra studiestart var en slik sak, og skapte mye diskusjon.

Les også: [Sexdans og fri flyt av alkohol for jentene på fadderfest](#)

Journalistprisene

I doktorgradsavhandlingen analyserer Lindholm de fire største journalistprisene fra 1950-tallet og fram til 2014.

Khrono fikk Fagpresseprisen 2014, men den prisen er ikke en del av materialet. Det er snakk om den tidligere Narvesenprisen og Hirschfeldtprisen, som nå begge er nedlagt og erstattet av SKUP-prisen og Den store journalistprisen.

— Journalistprisene er sporet journalistene har lagt etter seg selv, og jeg har forsøkt å finne tanken bak praksisen. Prisene er en markør for kvalitetsjournalistikk, sier han.

Tre-fire perioder

Doktorgradsavhandlingen heter «Yrkesideologi og autoritetsmarkering i norsk journalistikk». Lindholm har delt opp i tre tidsperioder - partipressens tid, oppløsningens tid og konsernpressens tid.

Med en mulig åpning for at vi nå er inne i mediens fjerde epoke: Digital publisering.

— Kåre Valebrokk var en veldig populær sjef for han styrte alltid litt løsere etter lunsj, svarer han på tilbudet om en øl.

Valebrokk mente som kjent at en journalist skal lukte øl etter lunsj. Men klokken er langt unna lunsj ennå, og man er tross alt ikke kommet så lang - eller så kort - at journalister og journalistlærere skal lukte øl etter frokost.

Medlemsblad

– Partipressen var forbausende mangfoldig. Styringen skjedde ved at det var svært strenge rammer for hva man kunne skrive. Det var få som utfordret rammene. Men holdt man seg innenfor rammene hadde man overraskende stor frihet, mener Lindholm.

Organisasjonene har hatt en nøkkelrolle i det norske demokratiet. De bygde det opp. Og på 50-tallet så man på avisene nærmest som medlemsblad - alle kom til orde i hver sin avis, og alle partiene hadde en. Gjerne en i hver by.

– Dette førte til at avisene var lutfattige og måtte finne midler der det var mulig. Det resulterte i løsninger vi i dag ville vært svært skeptiske til, sier han.

Øverste statsmakt

«I løpet av denne sommer har den borgerlige presse skapt en politisk atmosfære som jeg tror vil forgifte det politiske liv i Norge for lang tid framover. Det er kanskje de både her i stortingssalen og ute i folket som synes at dette er sterke ord. Ja, det er det. For de ordene som er brukt mot oss, mot landets regjering - ofte i skrikende overskrifter - har virket opprørende på meg, og jeg er sikker på at de ville ha virket opprørende på andre som hadde fått dem rettet mot seg.»

Året er 1963 og det er stortingsdebatt om Kings Bay-ulykken. Statsminister Einar Gerhardsen uttalte seg særlig på grunn av det næringsliberale ukebladet «NÅ» etter at de brukte hele forsiden sin på en sak med tittelen «Vi vil ha en ærlig regjering».

Ulykken førte til en langvarig politisk prosess som ga regjeringskrise i august 1963, og regjeringen Gerhardsen gikk av.

Et tidsskille for politisk journalistikk

Kings Bay-saken var ikke bare et politisk jordskjelv. Den var ifølge Lindholm også et tidsskille i norsk politisk journalistikk. Pressen virket sterkt inn på sakens gang og oppløsningens tid var i gang.

Han forteller at en mer nylig journalistisk milepæl enn Kings Bay, var Orderud-saken i 2001. Harald Stanghelle ga karakterer hver dag gjennom rettssaken på bakgrunn av dommernes, advokatenes og andre deltakeres prestasjoner.

Plutselig sto pressen over rettsapparatet også. Mens man tidligere dresset seg opp for å møte ministeren er det nå nesten motsatt: Ministeren må forklare seg for pressen. Journalisten står over alle samfunnsinstitusjoner.

Lindholm mener det var på 70-tallet at pressen for alvor tok en rolle som overordnet alle samfunnets institusjoner. Sammen med denne idéen styrket pressen den moralske argumentasjonen. Pressen ble en «moralsk riksrevisor» og skulle innta en mer nøytral rolle. Avisenes partiloyalitet forsvant.

Sekstiåttene

Lindholm forteller at på 1970-tallet fikk norsk presse også en sosiologisk vending. Sekstiåttene kom til og pressen skulle plutselig skrive om alt i menneskelivet. Rettferdighetsbegrepet kom inn sterkt og nyhets- og avsløringsidealet ble svekket.

Samtidig ble en ny journalist introdusert. Hun skulle være uavhengig, saklig, informert, kritisk, balansert og skulle gjøre selvstendige vurderinger. Denne definisjonen stammer fra amerikansk presse på 20-tallet og er - på tross av at det ble innført gjennom de radikale sekstiåttene - et liberalt konsept.

— Journalistene har aldri kontrollert mediene de har jobbet i. På 70-tallet visste ikke sjefene hva de skulle gjøre og det førte til det frislippet som tillot 68-ernes inntog. Så kom økonomene og skjønnte at man kunne jo tjene penger på mediene. Det forandret bransjen for annen gang, sier Lindholm.

Lektor og evig student

Selv er Lindholm norsk-ektor med norsk hovedfag og sosiologi fra Universitetet i Oslo i 1983. 64-åringen beskriver seg selv som en evig student. Han startet i 1970.

Han har alltid hatt en forkjærlighet for litteratur og beskriver den som det naturlige utgangspunktet for idéer. Karrieren hans er heller oppstykket og uoversiktlig, kanskje typisk journalister, men store deler av den har han jobbet som bokanmelder, og i NRK Radio. Lindholm startet i NRK i 1984 som frilanser og var deretter redaktør for skjønnlitteratur i Gyldendal i to år.

Konsernpressens tid

Men nå er det andre tider. Konsernenes tid. Konsernene har både strammet inn og åpnet opp samtidig. Istedenfor en mer eller mindre partipolitisk tilhørighet handler driften nå om inntjening, som heller ikke fører til romslige rammer for journalistikken, mener journalistlæreren.

Samtidig mener Lindholm at journalistene allikevel klarer å holde oppe den journalistiske standarden.

— *Hva er god journalistikk?*

— Den journalistikken som har vært mest fremragende i alle de tre periodene har vært utenriksjournalistikken, prisene viser dette tydelig, sier han.

— Den første Narvesen-prisen gikk til en utenriksjournalist og i 2014 gikk Den store journalistprisen til Anders Sømme Hammer og Kristin Solberg, begge uavhengige og modige frilansjournalister, sier Lindholm.

Både den første (1954) og den siste (1990) Narvesenprisen gikk til utenriksjournalister, først Anders Buraas i Arbeiderbladet og så Hans-Wilhelm Steinfeldt i NRK.

Årets SKUP-debatt

Etter årets utdeling av SKUP-pris og -diplomer har det blitt, om ikke annet en bransjedebatt, om blant annet journalistenes tilgang til offentlige dokumenter og ikke minst statsråder og andre ansvarlige myndigheter. Det pågår det som Siri Gedde Dahl i Aftenposten [kaller en «innsynskrig»](#).

— *Har det blitt vanskeligere å drive undersøkende journalistikk, blant annet på grunn av hæren av informasjonsrådgivere rundt statsråder og regjering m.m.?*

— Dette kan jeg ikke svare på som forsker, men bare som journalistikklærer og observatør, understreker han.

– Myndighetene forskanser seg og bruker informasjonsmedarbeiderne som vaktsovdater. De har to oppgaver. Den viktigste ser ut til å være å fylle nyhetskanalen med ønsket informasjon, som tegner et positivt bilde. Det lykkes de med skuffende ofte.

– Men som saken om nigeriabåtene viser, brukes de også til å stoppe rettmessig innsyn etter offentlighetsloven. Her er det verd å lytte til advarselen fra de som sitter i SKUP-systemet, sier Lindholm.

Straff til det offentlige?

Årets SKUP-vinner, Kristoffer Egeberg i Dagbladet, [skriver i en kommentar](#) at «Det finnes ingen straff for brudd på offentlighetsloven. Det burde det være».

– *Er du enig i at det burde være straff for brudd på offentlighetsloven - og hva kunne eventuelt en passende straff være?*

– Jeg er ingen ekspert på strafferammer. Men jeg mener det ville passe med en bot som svir i budsjettet. Da må det bli et anselig beløp, sier han.

Neste tidsalder?

– Vi er kanskje i en fjerde tidsalder nå: Den digitale distribusjonsperioden. Stoffproduksjonen har vært digital i flere tiår, men nå distribueres også mediene digitalt til brukerne, og store deler av inntektene ligger i reklame på nett, mener Lindholm.

– *Dagens Næringsliv oppretter Bisbuzz og Bergens Tidende oppretter Bonansa, konsepter med utgangspunkt i lette og klikkbare saker. Tror du dette er forbigående?*

– Nei. Men selv Dagbladet har forstått at man ikke bare kan jage etter tilfeldig trafikk. Da vil man ende som et pornoblad. Det fungerer ikke - det vil bare dukke opp enda sterkere pornoblader. Man må bygge lojalitet hos publikum. De må ha lyst til å vende tilbake om og om igjen. Men det er umulig å spå. Medieverdenen er midt i et skred, og ingen vet hvor det vil ende.

Lindholm mener videre at digital distribusjon favoriserer dannelsen av monopoler. Facebook har blitt en helt sentral kanal, så sentral at annonsørene også trekker dit.

– Vi kan fort få et monopol med nisjeblader rundt om - som finansieres av kildene, sier han.

Kjønn styrer temavalg

Videre har tiden fra tidlig 90-tall brakt med seg en veldig markedstilpasning. Den store

journalistprisen belønner det mer estetiske. Lindholm nevner Petter Schjerven og Typisk norsk-redaksjonen som prisvinner, og Anne Grosvold som fikk prisen for 200 produserte programmer, og at hennes mer rappkjeftede stil representerte en ny tone. Dette blir en markedstilpasning gjennom å belønne nye uttrykksformer.

— *Du skriver i avhandlingen at prisene er kjønnet?*

— Ja, all norsk journalistikk er ekstremt kjønnet. Jeg fant det ved å studere SKUP-prisen. Kjønningskjøring skjer gjennom temavalget. Det er altså ikke snakk om direkte diskriminering, men mer finurlige mekanismer. Kvinner jobber typisk med sosiale spørsmål, menn med økonomi, forsvar osv. Veggen er imidlertid ikke helt tett. Den er porøs. De siste årene har det skjedd noe med kvinners temavalg. Synnøve Bakke og Kjersti Knudssøn vant SKUP-prisen i 2008 med en av de tyngste juridiske og tekniske researchjobbene i prisens historie. De to er pionerer. Så skillet viskes kanskje ut, sakte, mener han.

Gullalderen er nå?

Krise, svartmaling og dystre framtidsutsikter har preget, og preger fortsatt, mediebransjen. Hundrevis av journaliststillinger forsvinner, og det samme gjør annonseinntektene, de store opplagene i papiravisene og det er fortsatt ikke mange nok som vil betale for nyheter på nett.

Tidligere leder i Norsk Journalistlag (NJ), redaktør og journalist og kommentator i Stavanger Aftenblad, blant annet, Sven Egil Omdal, forsøkte å sette mot i delegatene på NJs landsmøte i vår, der han mente at [journalistikkens gullalder er nå](#) og at krisen er forbigående. Det vil være bruk for mange og gode journalister framover også.

— *Har Omdal et poeng?*

— Det er alltid verd å lytte til Omdal. Han har rett i at den profesjonelle standarden og arbeidsmulighetene til journalistene er høyere enn noen gang tidligere i vår del av verden. Men han tar feil fordi han ikke får fram at journalistikken er dobbel, mener Lindholm og legger til:

— Journalistikk er både et offentlig gode og organisert i en kommersiell bransje. Pressehistorien har vist at pressens frihet også har hengt sammen med kommersiell suksess, særlig i USA. I dag har bransjen et finansieringsproblem, fordi annonsene går til Facebook og ikke til nyhetsmediene, sier han.

— Hvis man ikke får en ny finansieringsmodell, vil den seriøse journalistikken enten bli statsfinansiert eller veldig liten. Begge deler er problematisk, sier Lindholm.

Råd til journalistspirene?

– *Og hva er så det viktigste for en ung journalistspire å ha med seg?*

– To ting: Å aldri ofre den opprinnelige nysgjerrigheten, «hvorfors er ting som de er?» Dersom det forsvinner er det bare å kaste inn håndkleet, sier han bestemt og fortsetter:

– Du skal hele tiden søke ny kunnskap. Journalister skal jo være allvitende. Du har to typer mennesker: De som står og venter på bussen og bare stirrer ut i løse luften, og de som bruker dødtiden til å sjekke hva som skjer rundt hjørnet. Det er den siste som blir god journalist.

– I dag må du skaffe deg en livsforsikring - en annen fagutdanning i tillegg, for du kan ikke være sikker på å være journalist hele yrkeslivet, sier den nyslåtte doktorgradsinnehaveren.

Men trenger vi journalistutdanningen?

Under en samtale for vel et år siden, da vi undret oss over hva dagens journaliststudenter faktisk ble testet på i skoleeksamen på journalistutdanningen, svarte Lindholm at «Problemet til journalistutdanningen er at man ikke trenger å ta denne utdanningen for å bli en god journalist».

– *Hvor godt rustet er HiOAs journaliststudenter til å møte dagens etterspørsel av journalister i mediemarkedet - og hvorfor skal de bruke tre år, kanskje en master, på journalistikk hvis de vil bli journalister?*

– Jeg tror det jeg mente da vi snakket sammen var at man ikke trenger journalistutdanning for å bli det mange i bransjen mener er en god journalist, presiserer han.

– Det betyr at jeg er uenig i idealene til mange i bransjen. Sånn skal det være. Den dagen alle journalister er like, eller enige, bør journalistikken legges ned, sier Lindholm.

En kreativ fagskole

– På HiOAs journalistutdanning forsøker vi å gi en konsentrert innføring i det sentrale en journalist må kunne. Det lykkes vi ganske godt med, blant annet fordi vi forandrer oss hele tida, mener han.

– Det spørsmålet jeg baler med i møte med studentene er hva vi skal gjøre for de av studentene våre som ikke blir journalister, siden yrket skrumper. Mitt personlige svar er at vi driver en kreativ fagskole, sier Lindholm.

– Studentene kommer til oss med en dypt personlig, kreativ impuls. Den er hellig. Vi lærer studentene våre å uttrykke seg på sin måte, etter mediasamfunnets krav. Da kan de bidra til en opplyst offentlig samtale. Enten de blir veterinær i Hallingdal eller politisk kommentator i NRK, avslutter han.

